

Ondřej Zeman, Bytosti plné očí zepředu i zezadu. Popis nepopsatelného ve Zjevení Janově

Oponentský posudek diplomové práce

Diplomová práce předložená 2024 na katedře Nového zákona ETF UK má celkem 60 stran a je opatřena všemi náležitostmi. Autor si zvolil jako předmět svého zájmu *obrazně popisné prostředky*, tedy zřejmě nejcharakterističtější rys knihy Zjevení, který současně nejvíce komplikuje její výklad. Soustředí se na obrazy a způsob, kterým tyto obrazy popisují to, o čem současně naznačují, že je nepopsatelné.

Práce má zřetelně tři části: první část se věnuje „povinnému“ úvodu ke knize Zjevení (autor, žánr, místo a doba sepsání); druhá část se obdobně věnuje *prostředkům obrazného popisu*: stručně představí různá pojetí symbolu, přirovnání a metafory. Obě tyto části lze charakterizovat jako standardní, dobře zpracované a přehledné, nicméně evidentně jsou spíše přípravné, zatímco hlavní těžiště práce je ve třetí části, tedy v rozboru vybraných textů ze Zjevení.

Autor Jana v úvodní části neztotožňuje s žádným jiným Janem Nového zákona a zdůvodněně nespojuje ani s janovským okruhem v NZ. Předpokládá, že se skutečně jmenoval Jan, skutečně byl ve vyhnanství na Patmu a pravděpodobně znal situaci maloasijských sborů. Pro datování zvažuje standardní alternativy Nero – Domitian, přičemž se zřejmě přiklání k době císaře Domitiana (jakkoli to neřekne výslovně). Předpokládá u něho znalost hebrejštiny i *dobrou* znalost řečtiny. Poněkud překvapí předpoklad, že Jan mohl pracovat až s osmi různými řeckými překlady Starého zákona (předpokládá to nadstandardně zásobenou knihovnu v trestanecké kolonii...)

V hlavní části své práce analyzuje autor obrazy a jejich použití ve Zj 4 a 5 a 9

Ve Zj 4 analyzuje především obraz (Božího) trůnu a jeho symboliku. Všimá si, že zatímco trůn je popsán, o tom, který by měl být na trůnu, se dozvíme vlastně jen to, že *ona entita byla schopna sedět a má (pravděpodobně) alespoň jednu ruku* (str.31) V případě 24 starších je tomu opačně: jejich trůny popsány nejsou, zatímco oni sami ano. Kromě *trůnu a starců* pak rozebírá rovněž *čtyři bytosti*. Oceňuji zde (i jinde) autorovu zasvěcenou a současně patřičně opatrnou práci s možnými starozákonními předobrazy a inspiracemi (Ezechiel, Izajáš, Daniel)

Vtipná a výstižná je i autorova charakteristika děje, který mu připomíná *mechanickou hračku*: starci vykonávají stále stejnou sadu několika pohybů.

Zj 5 je pokračováním předchozí vize, nicméně autor si citlivě všímá nových impulsů, které zde přicházejí a posouvají děj dopředu. V tomto případě rozebírá symbolické bohatství obrazu beránka (smrt na něm zanechala stopy – *jako zabítý*; ale nějak ji přemohl – *stojí*), svitku a konečně liturgie

V případě zj 9 zvolil autor *pátou polnici*, kde se toho opět příliš neděje, ale je velmi zajímavá použitými obrazy. Zde zejména klasifikuje různé druhy přirovnání: jednoznačné, víceznačné, snažící se popsat nepopsatelné.

Zaujala mě formulace, že *nebeská liturgie ... má pevný základ v té pozemské*. Myslím, že Jan (a leckterý starozákoník) by to nejspíš řekl opačně.

Nejsem si jist předpokladem, který autor prezentuje v případě zapečetěného svitku, že *množství textu vzbuzuje touhu dozvědět se, co všechno se na něm nachází* (str 40). Znáám nejedno mnohosvazkové pojednání i v naší knihovně, kde množství textu vzbuzuje touhu se mu obloukem vyhnout.

Na rozdíl od autora bych možná tak úzkostlivě nerozlišoval (nekladl si otázku), zda ten který obraz je *zamýšlen* jako metafora nebo je prostě součástí vize. Stačí, že v kontextu jako metafora působí. Nicméně to je jen okrajová připomínka, autor pracuje spíše s pojmem symbol.

Práci považuji za zdařilou, kvalitně zpracovanou a přínosnou. Doporučuji ji k obhajobě a navrhuji hodnocení A

doc. Jiří Mrázek, Th.D.